

Riktlinjer för behovsbedömning inom vård och omsorg

Dokumenttyp	Riktlinje
Antagen av:	Omsorgsstyrelsen
Diarienummer	OS 2026-000044 709
Gäller för	Omsorgsförvaltningen
Dokumentansvarig	Myndighetschef

Gäller från och med 2026-04-21

Vision	Kommunfullmäktige
Mål och budget	Kommunfullmäktige
Policy	KF, KS
Program	KF, KS
Plan	KS, styrelse/nämnd/bolag
Riktlinje	KF, KS, styrelse/nämnd/bolag
Regler	Ansvarig chef
Rutiner	Ansvarig chef

Innehållsförteckning

Riktlinjernas syfte och innehåll.....	4
Syfte.....	4
Innehåll.....	4
Delegation.....	4
Grundläggande förutsättningar	5
Skäliga levnadsförhållanden	5
Kvarboendeprincipen.....	6
Informationsskyldighet	6
Barnkonventionen	6
Föräldrar med funktionsnedsättning som har behov av stöd.....	6
Anmälningsskyldighet vid oro för barn.....	6
Våld i nära relation.....	7
Metod	8
Individens behov i centrum – IBIC.....	8
Klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa - ICF.....	8
Behov av stöd - BAS.....	8
Kommunens ansvar för medborgare	10
Bosättningskommun	10
Vistelsekommun.....	10
Ansökan om bistånd inför flytt till annan kommun.....	10
Akut nödsituation	10
Asylsökande.....	10
EU/EES-medborgare.....	11
Nordiska medborgare.....	11
Stöd till anhöriga som vårdar en närstående i hemmet.....	11
Demenssjukdom samt beteendemässiga och psykiska symtom vid demenssjukdom.....	13
Insatser vid hushållsgemenskap.....	12
Framtidsfullmakt.....	13
Anhörigbehörighet	13
God man eller förvaltare.....	14
Servicetjänster.....	14
Handläggning	15
Initiering av ärende.....	15
Utredning	15
Beslut och uppdrag.....	15
Överklagan.....	15
Inhibition.....	16
Tidsbegränsning och uppföljning.....	16

Samordnad individuell plan.....	16
Skötsel av djur	17
Trygg hemgång.....	17
Insatser utan behovsprövning	17
Bistånd i ordinärt boende.....	18
Hemtjänst.....	18
Omfattning.....	18
Omvårdnad	19
Serviceinsatser.....	19
Personlig hygien.....	19
Mat och hjälp vid måltid	20
Promenad/utevistelse.....	20
Ledsagning.....	20
Social samvaro	20
Avlösning i hemmet.....	21
Egenvård.....	21
Trygghetslarm med behovsprövning – SoL 11 kap. 1 § (2025).....	21
Tillsyn.....	21
Skyddsåtgärd	22
Service	22
Städning	22
Fönstertvätt och gardinupphängning.....	22
Tvätt	23
Inköp.....	23
Dagverksamhet	24
Kriterier för dagverksamhet för personer med diagnostiserad demenssjukdom	24
Kriterier för dagverksamhet för personer utan diagnostiserad demenssjukdom	24
Beslut och verkställighet av dagverksamhet	24
Korttidsboende.....	25
Korttidsvistelse.....	25
Korttidsavlastning.....	25
Särskilt boende.....	26
Vård och omsorgsboende	26
Vård och omsorgsboende för personer med demenssjukdom eller kognitiva svårigheter.....	26
Prioriteringsordning	27
Medflytt	27
Parboendegaranti	28

Riktlinjernas syfte och innehåll

Syfte

Syftet med riktlinjerna är att skapa ett enhetligt synsätt vid bedömningar för att medborgarnas ansökningar ska behandlas och bedömas lika oavsett handläggare. Riktlinjerna utgår från socialtjänstlag (SFS 2025:400), som trädde i kraft den 1 juli 2025 och förhåller sig till aktuell rättspraxis, förarbeten till gällande lagar och bindande föreskrifter från Socialstyrelsen. De är vägledande och gäller aldrig utan undantag. En helhetsbedömning av den enskildes totala situation måste alltid göras i varje enskilt fall. Det är alltid den enskildes behov av stöd och hjälp som är avgörande vid beslut om insats. Ett beslut om bistånd enligt Socialtjänstlag (2025) 11 kap. 1 § kan aldrig motiveras med hänvisning till att det anges i riktlinjerna. Riktlinjerna ger en ram till bedömningen och är en vägledning. Det ska alltid göras en individuell prövning utifrån en helhetssyn på den sökandes situation.

Innehåll

Riktlinjerna ska vara ett stöd i det dagliga arbetet. De inleds med mer allmänna förutsättningar, därefter följer vägledning i hur behovet av olika insatser bedöms.

Delegation

Beslut om bistånd enligt SoL (2025) 11 kap. 1 § i enlighet med riktlinjerna fattas av handläggare om inte annat anges i riktlinjen. Beslut som frångår riktlinjen fattas av enhetschef.

Delegationsordning för vård och omsorg finns i Individnämndens delegationsordning.

Grundläggande förutsättningar

SoL (2025) 2 kap. 1 §

”Socialtjänsten ska med utgångspunkt i demokrati och solidaritet främja enskildas

- ekonomiska och sociala trygghet,
- jämlika och jämställda levnadsvillkor, och
- aktiva deltagande i samhällslivet.

Verksamheten ska bygga på respekt för enskildas självbestämmanderätt och integritet.”

SoL (2025) 11 kap. 1 §

”En enskild som inte själv kan tillgodose sina personliga behov och inte heller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt att få insatser av socialnämnden för dessa behov.

Den enskilde ska tillförsäkras skäliga levnadsförhållanden genom insatserna.”

Socialtjänsten får aldrig ta över ansvaret från den enskilde utan arbetet ska inriktas på att den enskilde i möjligaste mån behåller ansvaret eller tar tillbaka ansvaret för den egna situationen. Insatserna syftar till att stärka den enskildes förmåga till ett självständigt liv.

Till socialtjänstens uppgifter hör att på olika sätt försöka motivera den enskilde att ta emot insatser.

SoL (2025) 8 kap. 2, 3 och 4 §§

Äldre personer

2 § Socialnämnden ska arbeta för att äldre personer får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra.

3 § Socialnämnden ska arbeta för att äldre personer får goda bostäder. Nämnden ska därutöver ge äldre som behöver det insatser i hemmet och tillgång till andra lättåtkomliga tjänster.

4 § Kommunen ska inrätta särskilda boendeformer för äldre personer som behöver omvårdnad och särskilt stöd.

Kommunen får även inrätta särskilda boendeformer för äldre personer som främst behöver insatser i boendet och andra lättåtkomliga tjänster och som därutöver har behov av att bryta oönskad isolering.

Skäliga levnadsförhållanden

Begreppet skäliga levnadsförhållanden innebär inte bara en nivåbestämning av en insats, utan också vilken form av insats som kan komma att beviljas. Olika omständigheter påverkar valet av insats, såsom den enskildes önskemål, insatsens lämplighet och kostnader för den önskade insatsen i jämförelse med andra liknande insatser. Det är alltid den enskildes individuella behov och förutsättningar som är styrande.

Det finns inte någon obegränsad frihet för den enskilde att välja sociala tjänster oberoende av kostnad (prop. 00/01, RÅ 1986 ref 175).

Kvarboendepincipen

Kvarboendepincipen beskrivs av Socialstyrelsen som möjligheten att kunna bo kvar i den egna bostaden så länge som möjligt. Samhällets insatser för att underlätta kvarboende handlar framför allt om att ge hjälp i hemmet genom hemtjänst och hemsjukvård och att underlätta vardagen genom bostadsanpassning och individuellt anpassade hjälpmedel.

Ansökan om bistånd för insatser i ordinärt boende avslås dock, eller utökade insatser nekas, när behovet av insatser är så omfattande att en skäliga levnadsförhållanden inte kan tillförsäkras och kostnaderna för de sammantagna insatserna för kvarboende väsentligen överskrider den för särskilt boende/korttidsvistelse. Denna bedömning ska innefatta samtliga insatser som beviljats enligt Socialtjänstlagen eller lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

I Avesta kommun har omsorgsstyrelsen beslutat att taket för utförda hemtjänstinsatser är 120 timmar per månad. Taket gäller inte när hemtjänstimmarna utökas tillfälligt under kortare perioder eller i väntan på anvisning till vård- och omsorgsboende. Taket gäller inte heller för personer vars hjälpbehov uppkommer före 69 års ålder, för dessa personer utökas dock inte hemtjänstinsatserna efter att personen har fyllt 69 år.

Informationsskyldighet

Biståndshandläggarna ska i samband med en ansökan informera om utbudet av relevanta samhällstjänster såsom fixartjänster från AMESERVICE för personer som har fyllt 69 år och äldre samt anhörigstöd, frivilligorganisationer och hushållsnära tjänster.

Barnkonventionen

Barnkonventionen blev svensk lag 1 januari 2020. Lagstiftningen ska främja och skydda barnets rättigheter på ett effektivt sätt och är det främsta instrumentet för att garantera att barnets rättigheter tillgodoses i verksamheter, beslut och åtgärder som rör såväl enskilda barn som barn som grupp.

Lagstiftningen innebär att kraven på att leva upp till barnkonventionen skärps, vad som är bäst för barnet ska utredas och belysas i kommunens samtliga ärenden och beslut.

Föräldrar med funktionsnedsättning som har behov av stöd

När personer med funktionsnedsättning som har ett vårdnadsansvar för barn ansöker om bistånd enligt socialtjänstlagen, är det av största vikt att beakta behovet och utformningen av insatsen även ur ett barnperspektiv. Det kan vara mycket angeläget att ur ett barns perspektiv begränsa antalet personer som ger vårdnadshavaren omvårdnad, stöd och service i det enskilda hemmet.

Anmälningsskyldighet vid oro för barn

Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdomar samt andra myndigheter inom socialtjänsten är enligt socialtjänstlagen skyldiga att omedelbart göra en anmälan om de i sin verksamhet får kännedom att ett barn far illa, eller där det finns misstanke om att ett barn far illa. Anmälan ska göras till barn och familjeenheten på socialtjänsten för en utredning av barnets behov och situation. Anmälningsskyldigheten innebär att sekretessen mellan de olika verksamheterna bryts.

Våld i nära relation

Både kvinnor och män utsätts för våld i nära relationer och våld förekommer också i samkönade relationer. Det finns dock en betydande skillnad mellan könen där kvinnor utsätts för grövre våld. I Socialstyrelsens handbok om våld (Artikelnummer 2023-6-8592) nämns äldre kvinnor som en särskilt utsatt grupp. Det är viktigt att personal inom äldreomsorgen har kunskap om våld i nära relation samt känner till tecken och symtom på utsatthet.

Om du som medarbetare känner oro/och eller misstänker att någon är utsatt för våld ska du informera enhetschef som anmäler oron till socialtjänsten.

Omsorgsstyrelsen har beslutat om riktlinjer för arbetet mot våld i nära relation.

Metod

Individens behov i centrum – IBIC

IBIC är ett behovsriktat och systematiskt arbetssätt för att bedöma den enskildes behov som utgår från individens behov, resurser, mål och resultat inom olika livsområden i det dagliga livet. Med ett systematiskt arbetssätt beskrivs nuläge, mål och resultat. Utredning av en ansökan görs utifrån individens behov inom nio livsområden.

- Lärande och att tillämpa kunskap
- Allmänna uppgifter och krav
- Kommunikation
- Förflyttning
- Personlig vård
- Hemliv
- Mellanmänniska interaktioner och relationer
- Utbildning, arbete, sysselsättning och ekonomiskt liv
- Samhällsgemenskap, socialt och medborgerligt liv

Ytterligare två områden ingår:

- Känsla av otrygghet.
- Personligt stöd från person som vårdar eller stödjer en närstående

Klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa - ICF

För att använda IBIC behövs kunskap om Klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa – ICF. Den bygger på att den sociala och den medicinska modellen kompletterar varandra för att förklara kroppens fungerande, delaktighet i livssituationen och den enskildes utförande av aktiviteter.

ICF ger förutsättningar att beskriva en persons behov av stöd i livsföringen på ett enhetligt och jämförbart sätt. Arbetssättet och ett nationellt fackspråk bidrar till en likvärdig och rättssäker handläggning för den enskilde och det förser även utförarna med underlag till en god planering av genomförandet.

ICF är också en klassifikation med koder, där ICF- kategorierna möjliggör att beskriva en individs funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa med ett nationellt fackspråk.

Behov av stöd - BAS

Ett hjälpmedel för att kunna arbeta utifrån IBIC och ICF och som ska användas om det är möjligt är Behov Av Stöd - BAS. Det är ett nationellt bedömningsinstrument som är framtaget och utvecklat av Socialstyrelsen. Syftet med BAS är att få en nyanserad bild av den äldres egna uppfattning av sin situation. I bedömningen ska biståndshandläggaren använda sig av ICF-kategorierna.

Av utredning och genomförandeplan ska det framgå vilka moment den enskilde kan och ska göra självständigt. Det ska också framgå om insatsen ska utföras praktiskt eller genom guidning och stöd, samt målet med insatsen.

Kommunens ansvar för medborgare

Bosättningskommun

Med bosättningskommun avses i SoL-(2025) 29 kap. 1 §, den kommun där den enskilde är stadigvarande bosatt, eller annan kommun, om den enskilde har starkast anknytning till den kommunen.

Det är bosättningskommunens som ansvarar för stöd- och hjälpinsatser för den enskilde, oavsett om denne tillfälligt eller under en längre tid vistas i en annan kommun. Det kan exempelvis gälla när personen vistas i en sommarstuga under vissa perioder av året.

Vistelsekommun

Den enskilde har enligt SoL (2025) 29 kap. 4 § rätt till stöd- och hjälpinsatser vid vistelse under en kortare tid i en annan kommun, exempelvis när den enskilde önskar vistas i en sommarstuga under vissa perioder av året (prop. 2010/11:49 s 32).

Vistelsekommunen är skyldig att på begäran av bosättningskommunen bistå med utredning och verkställighet i vissa fall. Bosättningskommunen ersätter vistelsekommunen för hjälp med verkställigheten enligt den ersättningsnivå som bosättningskommunen tillämpar.

Ansökan om bistånd inför flytt till annan kommun

En person som önskar flytta till en annan kommun får ansöka om insatser enligt SoL (2025) 29 kap. 7–8 §§ i den kommunen om personen till följd av hög ålder, funktionsnedsättning eller allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser och därför inte kan bosätta sig i den andra kommunen utan att inflyttningsskommunen bistår med behövliga insatser.

En sådan ansökan ska behandlas som om den sökande var bosatt i inflyttningsskommunen. Är den sökandes behov tillgodosedda i bosättningskommunen, får hänsyn inte tas till den omständigheten när ansökan prövas. Bosättningskommunen är på begäran skyldig att bistå med utredning som kan behövas för att kunna göra en bedömning av ansökan. Utredning och bedömning ska därefter göras enligt inflyttningsskommunens riktlinjer. Den sökande ska lämna samtycke till att uppgifter lämnas ut.

Akut nödsituation

Personer som inte bedöms ha sin hemvist i kommunen där de tillfälligt vistas har endast rätt till bistånd för att avhjälpa en akut nödsituation som inte går att lösa på annat sätt. Vad som är nödvändig hjälp i den akuta situationen måste bedömas i varje enskilt fall.

Asylsökande

Migrationsverket har det övergripande ansvaret för mottagande av asylsökande. I lag (1994:137) om mottagande av asylsökande med flera (LMA) finns regler om bland annat bistånd till denna grupp. Asylsökande har inte rätt till bistånd enligt SoL (2025) 11 kap. 1 § för förmåner som motsvarar det bistånd den asylsökande har rätt till enligt LMA. Personer som omfattas av LMA

hänvisas därför till den anläggning där personen är skriven. Alla som vistas i en kommun har dock rätt att ansöka om bistånd och få sin ansökan prövad.

Högsta förvaltningsdomstolen har slagit fast att det inte finns någon skyldighet för kommunen att ge bistånd enligt SoL (2025) 11 kap. 1 §, inte heller för att undgå en akut nödsituation, till den som får avslag på asylansökan och håller sig undan för att undgå en avvisning eller utvisning (HFD 2017 ref. 33)

Det är frivilligt för kommunen att ge bistånd vid sådan situation. Biståndet ges då med stöd av 4 SoL (2025) 11 kap. 5 §. Beslut enligt den paragrafen kan inte överklagas (SKR, publ 2021-03-11).

EU/EES-medborgare

Rätten till fri rörlighet inom unionen och rätten till likabehandling är två grundläggande principer i EU-rätten. Det så kallade rörlighetsdirektivet innehåller bestämmelser om rätten till inresa och vistelse i andra medlemsstater för samtliga EU-medborgare. Rätten till likabehandling innebär att EU/ESS-medborgare som bedöms ha uppehållsrätt i Sverige har rätt till socialt bistånd och andra sociala förmåner på samma villkor som svenska medborgare.

Rätten till likabehandling innebär att EU/EES-medborgare eller familjemedlem som bedöms ha uppehållsrätt i Sverige har rätt till socialt bistånd och andra sociala förmåner på samma villkor som svenska medborgare. Genom ett särskilt avtal omfattas också Schweiz.

Det innebär också att samma krav kan ställas på den biståndssökande som på en svensk medborgare (Socialstyrelsen ISBN 978-91-7555-533-1, artikelnummer 2020-6-6815).

Nordiska medborgare

I den nordiska konventionen om socialt bistånd och sociala tjänster finns bestämmelser som påverkar de nordiska ländernas lagstiftning om socialt bistånd och sociala tjänster. Medborgare i ett nordiskt land som lagligen vistas tillfälligt eller är lagligen bosatt i ett annat nordiskt land, ska likställas med landets egna medborgare när landet tillämpar lagstiftning som omfattas av konventionen. Likställighet gäller för allt socialt bistånd och alla sociala tjänster.

Om behovet under en tillfällig vistelse, till exempel semester, blir längre än sex månader, behöver vistelsekommunen och bosättningskommunen föra en dialog om det fortsatta ansvaret.

Stöd till anhöriga som vårdar en närstående i hemmet

Enligt SoL (2025) 13 kap. 9 § ska personer som vårdar en närstående som är långvarigt sjuk eller äldre alternativt som stödjer en närstående med funktionsnedsättning, erbjudas stöd av socialnämnden.

Med stöd menas olika insatser som primärt syftar till att fysiskt, psykiskt och socialt underlätta anhörigas situation. Anhörigas insatser i omvårdnadsarbetet bygger på frivillighet och den anhörige avgör själv hur stort ansvar han eller hon vill ta för att hjälpa, stödja och vårda en närstående.

Genom användandet av IBIC för att beskriva och dokumentera individens behov i sitt dagliga liv får handläggaren ett stöd i att uppmärksamma anhörigas behov. Ett anhörigperspektiv skall finnas i hela socialtjänstens verksamhet: Från handläggningsarbetet till verkställigheten av insatser.

I handläggningsarbetet innebär ett anhörigperspektiv till exempel att:

- samverka med anhöriga
- erbjuda anhöriga att delta i utredningen
- ta hänsyn till anhörigas synpunkter vid bedömning av behov och i utförandet
- utreda anhörigas behov och informera om kommunens stöd
- hålla regelbundna kontakter och följa upp stödinsatser
- säkerställa en god samverkan mellan sjukvården och socialtjänsten

Ovanstående förutsätter att det från den närstående har lämnats ett samtycke till biståndshandläggaren för kontakt med anhöriga.

Anhöriga kan behöva stöd från socialtjänsten på olika sätt. Stödet kan vara *direkt* i form av insatser riktade till den anhörige (denne ansöker om insats för egen del), eller *indirekt* i form av insatser riktade till den närstående och som även har syfte att underlätta för anhöriga.

I bedömningsriktlinjerna för behovsbedömning inom vård- och omsorg regleras följande insatser som är i indirekt form:

- Hemtjänst.
- Dagverksamhet.
- Avlösarservice.
- Korttidsavlastning.
- Korttidsvistelse.
- Trygghetslarm.

Omsorgsförvaltningen erbjuder också indirekt stöd till anhöriga i form av generella servicetjänster: matdistribution och hemservice.

Omsorgsförvaltningen erbjuder även direkta insatser till anhöriga. Dessa är öppna och omfattas inte av biståndsbedömning:

- Anhörigcentrum, vilket är en öppen verksamhet dit anhöriga kan vända sig för att träffa andra i liknande situation.
- Anhörigkonsulent, som anhöriga kan kontakta för enskilda samtal och rådgivning.

Avesta kommun beviljar inte ekonomiskt bidrag för att den enskilde ska kunna få hjälp av en anhörig i stället för hemtjänsten, så kallad närståendestöd. Avesta kommun tillämpar inte heller anhöriganställning.

Insatser vid hushållsgemenskap

När det finns en annan, frisk maka eller make, i hushållet kan det särskilt prövas om bistånd ska ges i form av service. Av äktenskapsbalkens 1 kapitel 2 och 4 §§ framgår bland annat att makar gemensamt ska vårda sitt hem och fördela sysslor mellan sig. Personer i delad hushållsgemenskap och/eller partnerskap ska jämföras med gifta. Vid bedömningen eftersträvas alltid en helhetssyn på individens behov.

Demenssjukdom samt beteendemässiga och psykiska symtom vid demenssjukdom
Socialstyrelsen skriver i de nationella riktlinjerna för vård och omsorg om stadiindelning vid demenssjukdom. Den säger att diagnostiserad demenssjukdom brukar delas upp i tre stadier (Nationella riktlinjerna för vård och omsorg om personer med demenssjukdom, Socialstyrelsen 2017-12-2).

- **20 – 30 poäng = Mild demens**
betecknar ett tidigt skede när personen kan klara vardagen utan stora insatser från hälso- och sjukvården och socialtjänsten.
- **19 – 10 poäng = Medelsvår demens**
betecknar det skede i demenssjukdomen när personen behöver tillsyn, stöd och hjälp för att klara vardagliga sysslor.
- **0 – 9 poäng = Svår demens**
betecknar det skede när personen behöver ständig tillsyn och hjälp med det mesta.

BPSD-symtom avser beteendemässiga och psykiska symtom vid demenssjukdom som exempelvis vanföreställningar, aggressivitet, skrik, vandrande, förändrad dygnsrytm, upprepande beteenden, ångest och hallucination.

Framtidsfullmakt

Framtidsfullmakten tecknas när den enskilde är frisk och kan bestämma vem som ska ta beslut åt denne när det inte längre är möjligt att den enskilde kan göra det själv. Framtidsfullmakt innebär att den enskilde har försäkrat sig om att någon tar hand om de personliga angelägenheterna om denne skulle drabbas av en varaktig sjukdom. En framtidsfullmakt kan gälla för både personliga och ekonomiska angelägenheter. Framtidsfullmakten har samma formkrav som ett testamente, det ska vara skriftligt, underskrivet och bevittnat av två personer. Det ska framgå att det är en framtidsfullmakt, vem som är fullmaktshavare samt fullmaktens omfattning och eventuella villkor (Lag 2017:310 om framtidsfullmakter).

Anhörigbehörighet

Anhöriga har rätt att företräda enskilda som inte längre själva kan ta hand om sina ekonomiska angelägenheter (17 kap. 1 § föräldrabalken). Anhörigbehörigheten blir aktuell om den enskilde drabbas av sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller något annat liknande. Även om en god man eller förvaltare på sikt kan vara den enda möjliga lösningen, så kan en behörighet för anhöriga vara värdefull medan frågan utreds.

Behöriga anhöriga att företräda den enskilde är, i tur och ordning, den enskildes

1. Make/maka (även registrerad partner) eller sambo.
2. Barn.
3. Barnbarn.
4. Föräldrar.
5. Syskon (även halvsyskon).
6. Syskonbarn.

Anhörigas behörighet gäller ordinära rättshandlingar i den dagliga livsföringen, som att sköta ekonomin och ingå avtal. Det kan vara att betala räkningar för boende, hälso- och sjukvård och andra sociala tjänster, transporter, försäkringar, skatter, tv och telefon. I behörigheten ingår att ansöka om bidrag, till exempel bostadsbidrag och att ansöka om annat bistånd, som hemtjänst.

Det är bara uppenbara fall av beslutsoförmåga som innebär att anhöriga får den här behörigheten. Det ska inte råda någon tvekan om det. Det är de anhöriga själva som gör den bedömningen och det krävs inget läkarintyg eller liknande.

Om den enskilde har en god man, förvaltare eller en framtidsfullmaktshavare så gäller inte anhörigbehörigheten i den delen.

I frågor där den anhöriga och den enskilde kan ha motstridiga intressen uppstår jäv och då gäller inte anhörigbehörigheten. En anhörig har inte rätt att ta del av sekretesskyddade uppgifter om den enskilde. Överförmyndaren har ingen tillsyn över anhörigas förvaltning. Anhöriga är inte skyldiga att träda in och företräda familjemedlemmen. Om den anhöriga inte vill eller kan går behörigheten vidare till nästa anhöriga enligt turordningen. Om det finns flera anhöriga under samma position i turordningen får dessa företräda familjemedlemmen gemensamt. Hur de löser det praktiskt får familjemedlemmarna komma överens om.

God man eller förvaltare

Om det inte finns någon framtidsfullmakt och inte heller behöriga anhöriga, kan den enskilde vara i behov av god man eller förvaltare. Förvaltningen har då en skyldighet att anmäla behovet till överförmyndaren. (föräldrabalken 11 kap. 4 §, 7 §)

Servicetjänster

Servicetjänster utan individuell behovsprövning kan kommunen tillhandahålla till personer som fyllt 69 år med stöd av lag (2009:47) om vissa kommunala befogenheter (befogenhetslagen). Servicetjänster enligt befogenhetslagen räknas inte som socialtjänst, och omfattas inte av reglerna kring dokumentation, tillsyn och kvalitet. Att Avesta kommun tillhandahåller servicetjänster påverkar inte heller den enskildes möjlighet att ansöka om biståndsinsatser enligt socialtjänstlagen.

I Avesta kommun erbjuds hemservice med stöd av 2 kap. 7 § befogenhetslagen. Hemservice registreras och tillhandahålls av AME.

Handläggning

Initiering av ärende

Vid en ansökan, anmälan eller när kommunen på annat sätt får kännedom om att en enskild kan vara i behov av bistånd enligt socialtjänstlagen, ska biståndshandläggare kontakta den enskilde för att klargöra hjälpbehovet. Innan en utredning inletts får kontakt endast tas med den enskilde, och eventuell anmälare. En initiering som inte föranleder utredning och där det inte finns ett öppet ärende hos nämnden skall bifogas den kronologiska pärmen.

Om den enskilde ansöker om insatser inleds en utredning. En utredning av den enskildes behov kan endast genomföras om den enskilde godkänner och själv önskar det eftersom socialtjänstlagen helt och hållet bygger på frivillighet.

En ansökan görs i regel av den enskilde själv, men kan göras av legal ställföreträdare eller fullmaktshavare. En fullmakt kan bara användas om den som har utfärdat fullmakten fortfarande förstår innebörden av den.

Utredning

Vid bedömning av om en person har rätt till bistånd enligt socialtjänstlagen utreds om:

- behovet kan tillgodoses på annat sätt.
- bistånd behövs för att tillförsäkra personen skäliga levnadsförhållanden.

Varje ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och kostnadseffektivt som möjligt utan att rättssäkerheten blir eftersatt. En individuell bedömning ska alltid göras.

Insamling av fakta kan ske genom såväl den som ansöker som andra. Samtycke från den sökande krävs för kontakt med andra. Vid behov ska samverkan och samråd ske med andra professioner, också för det krävs samtycke från den sökande.

Beslut och uppdrag

Beslut om insats ska alltid ske utifrån den enskildes behov och målsättning. Målet med insatsen ska alltid beskrivas, dels för att kunna se när det uppnåtts och för att göra det möjligt att följa upp.

Beslutet ska tydligt beskriva vad den enskilde ska få för insats och samtidigt ge utrymme för att den enskilde tillsammans med utföraren ska kunna planera för hur insatsen ska utformas inom ramen för de livsområden som biståndet avser.

Ett avslag eller ett delavslag ska alltid motiveras tydligt. Om skäl till avslag är att behovet kan tillgodoses på annat sätt, ska det framgå vad annat sätt innebär. Vid avslag ska besvärshänvisning lämnas där det beskrivs hur en överklagan kan göras.

Överklagan

Den enskilde har alltid rätt att överklaga ett beslut som inte innebär fullt bifall. Överklagan görs hos förvaltningsrätten (FR). FR kan ändra beslutet om den anser att kommunen har gjort en

felaktig bedömning. Biståndshandläggaren är skyldig att informera om och vara behjälplig med överklagandet om den enskilde så önskar.

Överklagandet ska lämnas till biståndsenheten som har meddelat beslutet. I överklagan ska anges vilket beslut som överklagas och på vilket sätt den enskilde anser att beslutet ska ändras. Det är biståndshandläggare på enheten som prövar om överklagandet har inkommit i rätt tid och därefter tar ställning till de uppgifter som överklagan innehåller.

Om överklagan inte har tillfört någon ny information som bedöms ändra beslutet skickar biståndshandläggaren överklagan, utredning och sitt yttrande till FR för handläggning.

Om det i överklagan har framkommit ny information som kan ändra bedömningen gör biståndshandläggaren en omprövning och fattar ett nytt beslut.

Inhibition

När beslut börjar gälla omedelbart kan FR som tar emot överklagan fatta beslut om inhibition, det vill säga att det överklagade beslutet inte ska gälla tills vidare. Syftet är att förhindra verkställighet i de fall då beslutet är av stor betydelse för klaganden.

Tidsbegränsning och uppföljning

I Socialstyrelsens handbok för handläggning och dokumentation inom socialtjänsten (artikelnummer 2021-12-7658) framgår det att det är lämpligt att tidsbegränsa beslut där det kan förutses att den enskildes behov av insatser varierar över tid. Det är däremot mindre lämpligt med tidsbegränsning för andra former av insatser, exempelvis beslut om vård- och omsorgsboende.

Utifrån omständigheterna i varje enskilt ärende bedömer biståndshandläggaren om beslutet bör tidsbegränsas. Ett tidsbegränsat beslut ska följas upp i god tid innan det upphör att gälla.

När en enskild med pågående hemtjänstinsatser fått beslut om vård- och omsorgsboende upphör de pågående insatserna vid inflyttningsdatum.

Beslut ska regelbundet följas upp för att få fram underlag för en bedömning om insatsen ska fortsätta, förändras eller avslutas. Vid uppföljning är det tidigare beslutet, genomförandeplan, uppgifter från den enskilde och eventuellt andra samt uppgifter från hemtjänsten av stor vikt.

Insatser som pågår under längre tid med eller utan tidsbegränsning ska alltid följas upp minst en gång per år.

Samordnad individuell plan

En SIP ska upprättas tillsammans med den enskilde om det finns behov av insatser från både socialtjänst och hälso- och sjukvård som behöver samordnas och den är ett viktigt verktyg för samverkan vid utskrivning av patient från slutna hälso- och sjukvård. Planen ska upprättas om kommunen eller regionen bedömer att den behövs för att personen ska få sina behov tillgodosedda och om personen samtycker till att den upprättas. Det räcker att en av huvudmännen gör bedömningen att en SIP behövs för att skyldigheten ska inträda för båda. Den enskilde kan föreslå SIP och det kan också andra, till exempel anhöriga, närstående eller Försäkringskassan.

Bestämmelser om samordnad SIP finns SoL (2025) 10 kap. 8 § och Hälso- och sjukvårdslagen (HSL, 2017) 3f §.

Skötsel av djur

För personer i ordinärt boende har djurägaren det fullständiga ansvaret för sitt husdjur. Bistånd för behov av hjälp med skötsel av husdjur beviljas i normalfallet inte. Undantag kan göras under en kortare period när en akut situation uppstår och avser då några enstaka dagar i väntan på en annan lösning. Vid exempelvis en längre sjukhusvistelse för djurägaren åligger det kommunens anställda att kontakta anhöriga och informera dem om situationen. Anhöriga ansvarar där efter för att husdjuret tas om hand.

Enligt Lex Maja offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) 10 kap. 20 a § får kommunens anställda bryta sekretessen då det står klart att djuret utsätts för vanvård eller misshandel samt om djuret uppenbart uppvisar symptom på sjukdom eller allvarlig skada. Att det är tillåtet att göra en anmälan innebär dock inte en skyldighet att göra en anmälan.

Anmälan kan göras antingen till länsstyrelsen eller till polisen. Länsstyrelsen är den myndighet som ansvarar för kontroll av djurskydd. Om du är orolig för, eller misstänker, att ett djur utsätts för vanvård eller misshandel ska du ta kontakt med enhetschef som gör anmälan till Länsstyrelsen.

Trygg hemgång

I Avesta kommun finns ett hemtagningsteam som arbetar på ett mer flexibelt vis där insatser och tid kan variera efter personens fluktuerande mående. Hemtagningsteamet möjliggör en trygg hemgång där omsorgstiden är utökad en begränsad period. Insatsen beviljas i normalfallet under två veckor vid exempelvis återgående till ordinärt boende efter inläggning inom slutenvården eller hemgång från korttidsvistelse.

Följande kriterier gäller för beslut om insats trygg hemgång:

- Omfattande omvårdnadsbehov.
- Rehabiliteringsbehov.
- Vid psykisk ohälsa – för att introducera hemtjänst i hemmet.
- Palliativt stadium – vård i livets slut.
- Hemgångar från korttidsvistelse.
- Hemgångar från slutenvården. Avser både omfattande omvårdnadsbehov och nya individer som inte haft hemtjänst sedan tidigare, där omvårdnadsbehovet behöver observeras och bedömas i hemmet.

Insatser utan behovsprövning

Enligt SoL (2025) 11 kap. 5 § kan den som fyllt 69 år och som är bosatt i ordinärt boende i Avesta kommun beviljas:

- Matdistribution.
- Trygghetslarm.

Insatserna beviljas av administrativa handläggare. Insatsen följs upp av biståndshandläggare.

Möjligheten att få insatsen beviljad utan behovsprövning inskränker inte i den enskildes möjligheter att få ansökan prövad enligt SoL 11 kap. 1 § (2025).

Bistånd i ordinärt boende

Hemtjänst

Hemtjänstinsatser ska ge den enskilde möjligheten att bo kvar i sitt hem och samtidigt tillförsäkras skäligen levnadsförhållanden. Hemtjänst kan ges i form av personlig omvårdnad och/eller serviceinsatser. Omfattningen av hemtjänst kan variera med hjälp någon gång per månad till hjälp flera gånger per dygn under dygnets alla timmar, men beviljas som punktinsatser.

Taket för hemtjänstinsatser är 120 timmar i månaden, utförd tid, vilket även innefattar om insatsen behöver dubbelbemanning. I dessa 120 timmar inräknas utförd tid för hemtjänstinsatser inkl. nattpatrull. Taket gäller inte när hemtjänsttimmarna utökas tillfälligt under kortare perioder eller i väntan på anvisning till vård- och omsorgsboende. Taket gäller inte heller för personer vars hjälpbehov uppkommer före 69 års ålder, för dessa personer utökas dock inte hemtjänstinsatserna efter att personen har fyllt 69 år.

Beslut om hemtjänstinsatser som överstiger 120 timmar per månad i avvaktan på anvisning av vård- och omsorgsboende begränsas till att gälla max tre månader och ska beläggas med förbehåll gällande att beslutet omprövas om den enskilde tackar nej till anvisad plats. Den sökande ska också informeras om att en ansökan om fortsatt hemtjänst överstigande 120 timmar per månad kan komma att avslås med hänvisning till att behoven kan tillgodoses på annat sätt, genom det anvisade boendet.

Behov av hemtjänst föreligger om den enskilde:

- Är i behov av tillfällig eller kontinuerlig hjälp i den dagliga livsföringen och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt.

Behovet av hemtjänst bedöms vara tillgodosett om den enskilde:

- Själv kan utföra den sökta insatsen.
- Har frisk maka/maka alt. frisk person med delat hushållsgemenskap eller person i partnerskap i hushållet som kan utföra insatsen.
- Får behovet tillgodosett genom alternativa insatser.
- Genom hjälpmedel ökar sin funktionsförmåga så att behovet blir tillgodosett.

Beslut om vak fattas enligt hälso- och sjukvårdslagen av ansvarig sjuksköterska.

Hemtjänst delas upp i omvårdnad och serviceinsatser.

Omfattning

Hemtjänstinsatser beviljas inom olika livsområden och den beviljade tiden är inte exakt, utan är en ungefär beräkning för att det ska finnas en viss flexibilitet, som sedan kan följas upp.

Det är den enskildes behov som tillsammans med verkställigheten som sedan kan avgöra hur lång tid en insats tar och som sedan formar målen i den enskildes genomförandeplan.

Den beräknade tiden i ett omsorgsbeslut avser dag och kväll. Behov av insatser nattetid beviljas som en separat insats.

Den beviljade tiden för insatsen är den faktiska tiden som har uppskattats och tar inte hänsyn till om verkställigheten sedan har behov av att insatsen kräver dubbelbemanning.

Det är verkställigheten som avgör om insatsen kräver dubbelbemanning.

Valbar serviceinsats i hemtjänsten

Omsorgsstyrelsen har tagit beslut om valbara individanpassade tjänster inom hemtjänsten. För att få större brukarinflytande i beslutade serviceinsatser kan överenskommelse träffas om att insatserna ska utföras på ett flexibelt sätt.

Den enskilde får byta ut två timmar/månad av beviljade serviceinsatser, dock får städning inte väljas bort helt. Den insats som brukaren väljer i stället för den beviljade insatsen skall vara möjlig att utföra utan att inskränka på personalens arbetsmiljö, laglig samt rymmas inom personalens kompetensområde. Biståndshandläggare ska informera sökande om möjligheten till valbar serviceinsats och om den enskilde önskar sådan ska detta anges i beställningen. Valbar serviceinsats är ett verkställighetsbeslut och regleras inte i beslutsmeddelandet.

Omvårdnad

Insatser som är direkt riktade till den enskilde för att tillgodose dennes grundläggande behov. Det handlar om insatser såsom omsorgsinsatser, avlösning, ledsagning och sjukvård som är bedömd som egenvård. Det kan vara praktiska insatser som till exempel personlig hygien eller förflyttning såväl som psykologiska och sociala insatser.

I omvårdnadsinsatser ingår:

- Personlig hygien.
- Toalettbesök, omfattar också hjälp med byte av intimitetsskydd och inkontinensskydd.
- På- och avklädning.
- Förflyttningar.
- Mat och måltidshjälp.
- Tillsyn.
- Social samvaro.
- Egenvård.
- Promenad/utevistelse.

Serviceinsatser

Praktisk hjälp med hushållets skötsel såsom städning, tvätt, renbäddning, kasta avfall, inköp samt matdistribution.

Personlig hygien

I personlig hygien ingår också hjälp med dusch. Dusch beviljas i normalfallet en gång per vecka. I insatsen ingår också att torka upp och ställa i ordning i badrummet.

Hårvård, nagelvård, insmörjning med mjukgörande kräm, rakning, munvård och helavtvättning ingår också.

Att rengöra hörapparat, glasögon, hjälpmedel som rullstol eller rullator och övriga personliga hjälpmedel ingår också.

Mat och hjälp vid måltid

Om den enskilde till följd av funktionsnedsättning inte har förmåga att laga mat själv och behovet inte kan tillgodoses på annat sätt, kan den enskilde beviljas matdistribution för huvudmålet. Det ska framgå i beslutet om hjälp att värma matlåda ingår samt om den enskilde behöver hjälp att fylla i beställningen av matdistribution.

Övriga måltider som frukost och enklare kvällsmål kan utföras av hemtjänst som en insats. Exempel på enkla måltider kan vara värma färdig soppa steka färdiga köttbullar eller korv eller göra några smörgåsar. Hemtjänsten hanterar i regel inga råvaror med undantag att kunna koka exempelvis potatis, morötter eller ägg.

Matlagning tillsammans med den enskilde kan beviljas vid enstaka tillfällen, under kortare perioder, som längst två månader. Finns behov av beslut som är längre än två månader fattas beslut av enhetschef för biståndshandläggningen. Insatsen kan beviljas när matlagningen sker i ett rehabiliterande eller medicinskt syfte och om den enskilde är delaktig i matlagningen. En tydlig målsättning med insatsen ska finnas för att kunna följa upp och avsluta.

Promenad/utevistelse

Promenad eller utevistelse kan beviljas den som utifrån sina funktionsnedsättningar har svårigheter att förflytta sig och vistas utomhus. Promenad/utevistelse syftar dels till att stärka och bevara hälsan samt dels att undvika social isolering. Promenad/utevistelse kan användas för att uträtta enklare ärenden. Promenad/utevistelse beviljas i normalfallet ett tillfälle per vecka. Om ytterligare behov av fysisk aktivitet föreligger av medicinska skäl skall medicinskt underlag inkomma som styrker behovet och insatsen beviljas då som hjälp med egenvård.

Ledsagning

Ledsagning kan beviljas den person som har ett behov av att ha en medföljande person för att utföra en aktivitet utanför hemmet där behovet inte kan tillgodoses på annat vis. En sådan aktivitet kan exempelvis vara att uträtta ett bankärende, ett inköp där den sökande behöver delta eller ett apoteksärende. Handläggaren utreder i första hand om behovet kan tillgodoses genom att anhöriga bistår personen med stöd, andra beviljade insatser eller att den sökande kan utföra aktiviteten genom att till exempel beställa färdtjänst.

Ledsagning beviljas inte till besök inom hälso- och sjukvården om behovet kan tillgodoses av sjukresa, undantag från detta beslutas av enhetschef för biståndshandläggningen. Även ledsagning för aktiviteter utanför Avesta kommun beslutas av enhetschef för biståndshandläggningen.

Social samvaro

Beslut om social samvaro ska tillgodose den enskildes behov av social kontakt när inga eller få egna sociala kontakter finns. I bedömning av social samvaro ska den enskildes kontaktnät alltid vägas in. Den som bor tillsammans med annan eller har god kontakt med anhöriga, närstående eller vänner bör i normalfallet få sitt behov av social samvaro tillgodosett genom dessa kontakter. Omfattningen av insatsen beror på den enskildes situation och vilka andra sociala aktiviteter som den enskilde har beviljats. Den som saknar ett socialt nätverk och inte har några andra sociala aktiviteter kan beviljas social samvaro varje vecka. Om den enskilde har beviljats andra insatser som också syftar till att bryta social isolering som till exempel ledsagning, promenad/utevistelse eller dagverksamhet, bör behovet i normalfallet anses tillgodosedd genom dessa insatser.

Avlösning i hemmet

Avlösning i hemmet syftar till att tillgodose det behov av avlastning i anhörigas omvårdnadsarbete som inte kan tillgodoses via hemtjänstinsatser. Insatsens syfte är att lösa av anhöriga som är sammanboende med en närstående som de vårdar för att ge den anhörige möjlighet till att uträtta ärenden, ägna sig åt fritidsaktiviteter eller rekreation. Avlösning i hemmet beviljas när den som normalt vårdar sin närstående har behov av att vid enstaka tillfällen, eller regelbundet få avlösning då den närstående inte kan lämnas ensam under dessa perioder. I insatsen ingår stöd i den närståendes omvårdnad under avlösningstillfället.

Tio timmar per månad är avgiftsfritt. Timmar som inte utnyttjas kan inte sparas från en månad till en annan. Om behovet överstiger tio timmar görs en individuell prövning av insatsens omfattning och beslut fattas av enhetschef för myndighetsutövning. Insatser som överstiger tio timmar per månad betalas enligt aktuell taxa.

Om det finns behov av avlastning över längre tid, ska ansökan om kortidsavlastning göras.

Egenvård

Åtgärder som endast kan utföras av viss personal eller kräver viss sjukvårdsutbildning eller mer omfattande instruktioner och handledd träning är att beteckna som hälso- och sjukvård. För att hemtjänstpersonal ska få utföra dessa insatser krävs en delegering av legitimerad personal. Sådana åtgärder är inte att beteckna som omvårdnadsinsatser enligt socialtjänstlagen och omfattas därför inte av biståndsbeslutet.

I de fall legitimerad personal gör bedömning att den enskilde själv klarar av att ansvara för åtgärden kan hälso- och sjukvårdsåtgärden utföras som egenvård. Vid ansökan om egenvård ska ett egenvårdsintyg medföljas eller inkomma där det ska framgå vad den enskilde behöver hjälp med innan bedömning av egenvård kan göras.

Vilka åtgärder som bedöms som egenvård kan inte anges generellt då bedömning görs av ansvarig legitimerad personal.

Trygghetslarm med behovsprövning – SoL 11 kap. 1 § (2025).

För personer i ordinärt boende finns det möjligheten att ansöka om trygghetslarm.

Syftet med insatsen är att den enskilde kan påkalla hjälp vid behov vilket ökar tryggheten. Vid utredning ska biståndshandläggare undersöka om den sökande har förmåga att använda sig av larmet. I de fall bedömning görs att den enskilde inte har förmåga att använda trygghetslarm ska andra alternativ till ökad trygghetskänsla göras, exempelvis trygghetskamera.

Tillsyn

Insatsen tillsyn kan beviljas om den enskildes känsla av trygghet inte kan tillgodoses via ett trygghetslarm.

Vid behov av tillsyn ska den sökande informeras om att tillsyn i första hand sker med hjälp av trygghetskamera oavsett tidpunkt på dygnet. I beslutet ska det framgå hur många gånger tillsyn via kameran ska ske per natt och/eller dag. Insatsen beviljas som fjärrtillsyn.

Tillsyn dagtid kan även utföras via trygghetsringning. Tillsyn sker då genom att den enskilde kontaktas via telefon. I beslutet ska framgå hur många gånger per dag den enskilde ska bli uppringd. Insatsen beviljas som trygghetsringning.

Om den enskildes trygghet inte kan tillgodoses med hjälp av trygghetslarm, trygghetskamera och/eller trygghetsringning kan den enskilde ansöka om fysiskt tillsynsbesök. I beslutet ska det framgå antalet fysiska besök den sökande beviljas per dag och/eller natt. Insatsen beviljas som fysiskt tillsynsbesök.

Skyddsåtgärd

Ibland kan det behövas alternativ till trygghetslarm eller trygghetskamera för att den enskilde skall tillförsäkras trygghet. Det kan vara skyddsåtgärder såsom exempelvis dörrvaktslarm, larmmatta eller GPS-larm, för att installera tillbehörlarm så behövs ett beslut om trygghetslarm.

Skyddsåtgärder bedöms inte av biståndshandläggare utan ordinerar av legitimerad personal enligt lokal rutin. Biståndshandläggare har ett ansvar för att uppmärksamma legitimerad personal om behov kan föreligga.

Service

Service avser praktisk hjälp i och kring hemmet som exempelvis hjälp med skötsel av bostaden, inköp, post- och bankärenden. Insatsen beviljas normalt inte om den sökande är gift eller sammanboende med någon som klarar av att sköta hemmet. Undantag kan göras om en person vårdas av en närstående. Skötsel av hemmet kan då beviljas som avlastning för den person som vårdar.

Personer under 65 år ska komplettera sin ansökan med ett läkarintyg eller en ADL-bedömning som styrker behovet.

Barn som har fyllt 15 år förväntas städa sina rum själva om dom har förmåga till det.

Städning

Den enskildes bostad ska hållas i sådant skick att den enskilde kan leva, bo och känna trivsel i sitt hem. Skäliga levnadsförhållanden bedöms uppnås om en ensamstående person får högst två rum och kök, inklusive badrum städade var tredje vecka. Sammanboende, där båda har behov av hemtjänst, kan beviljas enligt ovan med maximalt tre rum och kök. Om bostaden är större väljer den enskilde vilka rum som ska städas vid städtillfället.

- I städningen ingår inte att städa vind, källare eller garage.
- Husdjur är inte skäl att bevilja mer frekvent städning.

Sysslor som görs mindre ofta, såsom att göra rent kylskåp, spis och fläkt ska planeras in så det ryms inom den beviljade tiden. Det gäller också att frosta av kyl och frys liksom att torka av skåpluckor.

Den enskilde ska i samband med ansökan informeras om sitt ansvar att se till att det finns rätt städutrustning i hemmet.

Fönstertvätt och gardinupphängning

Fönstertvätt och gardinupphängning kan beviljas två gånger per år. Det finns rättsfall som stödjer möjligheten att ansöka och få insatsen beviljad för att uppnå skäliga levnadsförhållanden, RÅ 2007 ref 43. Den sökande ska inte kunna utföra insatsen på egen hand eller leva tillsammans med någon som kan utföra insatsen. Den sökande ska inte heller ha ekonomiska förutsättningar att

anlita en privat firma för att utföra insatsen. Handläggaren ska också bedöma om den sökandes hälsa medför att denne på egen hand kan kontakta privat firma för att få insatsen utförd. Insatsen beviljas per tillfälle och per år.

Tvätt

Tvätt beviljas normalfallet en gång varannan vecka och utförs av Samhall. Vid behov av inkontinens tvätt beviljas det varje vecka.

Tvätt utförs av gångkläder, ytterplagg, sängkläder (också kuddar och täcken), badlakan och handdukar, dukar, mindre badrumsmattor och liknande.

Om den enskilde har egen tvättmaskin och kan tvätta själv men behöver hjälp att hänga, kan det beviljas. I den praktiska skötseln av hemmet ingår klädvård i begränsad omfattning, till exempel att sy i en knapp.

Inköp

Med inköp avses inköp av mat och andra dagligvaror, post-, paket - och bankärenden samt apoteksärenden. För dagligvaror utförs insatsen i form av digitala inköp. I insatsen ingår stöd i upprättande av inköpslista, genomförande av det digitala inköpet samt vid behov stöd i att packa upp varorna som hämtas i butik och levereras av hemtjänstpersonal.

Inköp beviljas normalfallet en gång per vecka. Inköp i fysisk butik genomförs endast i undantagsfall, exempelvis om den enskilde med kort varsel kommit hem från sjukhusvistelse. Det fysiska inköpet genomförs då i närmaste välsorterade affär.

Post-, paket - och bankärenden

Vid betalning ska i första hand autogiro eller faktura användas.

Hemtjänsten kan utföra post-, paket - och bankärenden, insatsen ska så långt det är möjligt samordnas med annat inköpsärende och högst ett tillfälle per månad.

Apoteksärende

För apoteksärenden gäller i första hand användning av dosdispenserade läkemedel. Insatsen apoteksärende ska så långt det är möjligt samordnas med annat inköpsärende och beviljas i normalfallet en gång varannan vecka.

Dagverksamhet

Syfte och mål

- Att erbjuda personer gemenskap och aktivering för att underlätta för personen att bo kvar i sitt hem.
- Att bryta isolering genom att erbjuda personer social samvaro, struktur och innehåll i dagen.
- Att erbjuda anhöriga en tillfällig avlösning.
- Att erbjuda stimulerande aktiviteter för kropp och själ och stärka självkänslan.
- Att främja och bibehålla personens funktionsförmågor.

Kriterier för dagverksamhet för personer med diagnostiserad demenssjukdom

Det finns två kriterier som en person måste uppfylla för att kunna få beslut på dagverksamhet i Avesta kommun:

- 1) Personen ska vara hemmaboende i ordinärt boende och vara utredd med konstaterad demensdiagnos.
- 2) Personen ska ha en mild till medelsvår demenssjukdom enligt testning i MMSE.

Kriterier för dagverksamhet för personer utan diagnostiserad demenssjukdom

Det finns vissa kriterier som en person bör uppfylla för att kunna få beslut på dagverksamhet i Avesta kommun:

Personen ska vara hemmaboende i ordinärt boende samt

- 1) Sakna eller ha ett begränsat socialt kontaktnät
- 2) Sakna eller ha begränsad möjlighet till aktivering

Beslut och verkställighet av dagverksamhet

Dagverksamhet är en individuellt behovsprövad insats som utreds och beslutas av biståndshandläggare enligt SoL (2025) 11 kap. 1 §.

I utredningen tydliggörs personens individuella behov och förmåga att tillgodogöra sig innehållet i verksamheten. I beslutet ska det framgå antal dagar som personen beviljas dagverksamhet.

Dagverksamhet beviljas i normalfallet en dag per vecka. Innan verkställighet påbörjas ska verksamheten ha ett uppdrag att utgå ifrån.

Den enskilde betalar avgift för dagverksamhet, måltider och omsorgsresor enligt kommunens taxa.

Korttidsboende

Korttidsboende finns för olika ändamål, till exempel fortsatt behov av omfattande vård och omsorg efter en sjukhusvistelse där alla andra insatser är uttömda och tryggheten inte kan tillförsäkras på annat sätt.

Korttidsplats kan också beviljas som en tillfällig lösning i avvaktan på att en bostadsanpassning görs, i väntan på permanent särskilt boende, som avlastning eller vid vård i livets slut.

Korttidsvistelse

Korttidsvistelse är avsedd för tillfällig vård och omsorg dygnet runt och gäller i prioriteringsordning:

1. Akut behov av korttidsvistelse från ordinärt boende där behovet inte kan tillgodoses på annat vis.
2. Utskrivningsklara från sjukhus.

Övriga alternativ ska alltid prövas först. Alla beslut om korttidsvistelse ska vara tidsbegränsade, utom vid vård i livets slut eller i väntan på plats på särskilt boende.

Korttidsavlastning

Korttidsavlastning är avsedd för personer som bor i ordinärt boende och som vårdas av anhörig. För att beviljas ska den enskilde också ha provat insatser i form av hemtjänst, nattpatrull, avlösarservice och/eller dagverksamhet.

Insatsen beviljas ett år i taget, åtta gånger per år.

Särskilt boende

Vård och omsorgsboende

Vård- och omsorgsboende är Avesta kommuns benämning på särskilt boende.

Vård- och omsorgsboende kan beviljas när behovet av tillsyn och omvårdnad och/eller när kraven på trygghet inte längre kan tillgodoses, samt när omvårdnadsbehovet är så omfattande att det överstiger maxtaket på 120 timmar utförd tid i månaden, för hemtjänst i Avesta kommun (se mer om maxtaket under rubriken kvarboendeprincipen).

Psykiska och sociala faktorer ska också tas i beaktning vid bedömning av rätten till bistånd i form av vård- och omsorgsboende. Oro och ångest inför olika situationer i vardagen är emellertid inte enbart skäl för att beviljas bistånd i form av vård- och omsorgsboende. Inte heller är fel boendeform skäl för att beviljas vård- och omsorgsboende.

Hög ålder i sig är inte kriterier för att beviljas särskilt boende, dock bör hög ålder och psykosociala förhållanden tas hänsyn till i den sammantagna bedömningen.

Vid bedömning av rätt till särskilt boende bör samtliga nio livsområden i IBIC beaktas i utredningen, samt även *känsla av trygghet* och *relaterade faktorer*.

Vid utredningstillfället ska den sökande informeras om att det är behovet av omsorg som är det avgörande för vilken typ av boende som erbjuds. Avesta kommuns samtliga vård- och omsorgsboenden är likvärdiga oavsett var boendet finns geografiskt i kommunen. Den enskildes önskemål om boende ska så långt det är möjligt tillgodoses. För beslut om specifikt boende ska dock särskilda skäl föreligga. I bedömningen ska det framgå att den enskilde inte kan uppnå en skäliga levnadsförhållanden på annat boende än det specifika boendet eller specifika området.

Om den enskilde har beslut om vård- och omsorgsboende och befinner sig på korttidsvistelse flyttas den enskilde till det anvisade boendet så snart det är inflyttningsklart. Om det finns önskemål om annat boende erbjuds den enskilde att sättas upp för internflytt så snart det ges möjlighet. Skulle den enskilde tacka nej till ett anvisat boende ska biståndshandläggare informera om att beslut om korttidsvistelse kommer att omprövas och vid en ansökan om fortsatt korttidsvistelse kan den komma att avslås med hänvisning till att behoven kan tillgodoses på annat sätt genom det anvisade boendet.

Byte från ett vård- och omsorgsboende till ett annat inom Avesta kommun kräver inget nytt biståndsbeslut.

Vård och omsorgsboende för personer med demenssjukdom eller kognitiva svårigheter.

För att beviljas vård och omsorgsboende för personer med demenssjukdom och kognitiva svårigheter behövs ett av nedanstående krav vara uppfyllda:

- 1) Diagnostiserad demenssjukdom.
- 2) Påbörjad demensutredning.
- 3) Beteendemässiga och psykiska symtom vid demenssjukdom (BPSD)
- 4) Kognitiva svårigheter.

Prioriteringsordning

I myndighetsgruppens arbete ingår att anvisa boende till enskilda som beviljats vård- och omsorgsboende. Vid fördelning av boendeplatser ska följande prioritering gälla. Den gäller dock aldrig utan undantag, särskilda skäl kan göra att avsteg från prioriteringen måste göras.

1. Verkställighet av domstolsbeslut (sanktionsavgift).
2. Behov av omfattande omvårdnadsinsatser som inte kan tillgodoses i den ordinära bostaden.
3. Datum för beslut.
4. Boende på korttidsvistelse i väntan på vård- och omsorgsboende.

Medflytt

I begreppet skäliga levnadsförhållanden ingår det för den som beviljats ett vård- och omsorgsboende att kunna fortsätta sammanbo med maka, make, sambo, registrerad partner oavsett olika omsorgsbehov.

Det är den som ansöker eller som är beviljad vård- och omsorgsboende som kan ansöka om parboende. Ett beslut om medboende är ett beslut om bistånd enligt SoL (2025) och prövas utifrån vad som är skäliga levnadsförhållanden.

Bestämmelsen i SoL (2025) 11 kap. 3 § är inte biståndsgrundande, utan ska ses som en precisering av när det anses ingå i den biståndsberättigades skäliga levnadsförhållanden att få leva tillsammans med maka/make/sambo/registrerad partner i det särskilda boende som den enskilde beviljas.

Parboende ska prövas utifrån att en av de sammanboende har behov av vård- och omsorgsboende eller redan har beviljats detta och att det är ett varaktigt samboende och att båda är överens om detta.

Avesta kommun har ett fåtal lägenheter på Björkhagens vård- och omsorgsboende som lämpar sig för parboende. Vid parboende måste den medflyttande skriva under att denne avstår besittningsskyddet. Det innebär att om den biståndsberättigade flyttar eller avlider sägs hyresavtalet upp. Om det inte finns skäl för den medflyttande att beviljas ett särskilt boende har denne inte rätt att bo kvar och måste flytta inom tre månader.

Det är av största vikt att den medflyttande är införstådd med vad det innebär att följa med som medboende. I samband med inflytt och tecknande av hyresavtal ska medflyttaren underteckna informationsblad gällande medboende, blankett *Information och överenskommelse medboende*. Den som blir medboende på ett vård- och omsorgsboende kan köpa mat på boendet, men om denne väljer att avstå finns det begränsade möjligheter att laga mat.

Medboende får sköta det praktiska runt städning och tvätt på egen hand, undantag är om insatserna har varit beviljade som hemtjänst tidigare.

Om behov av hjälp uppstår för en medboende i ett särskilt boende kan denna ansöka om hemtjänstinsatser som, om ansökan beviljas, utförs av boendets personal.

Den som är medboende har inte rätt till hälso- och sjukvårdsinsatser i boendet utan hänvisas till sin vårdcentral.

Parboendegaranti

Om båda makarna, de sammanboende eller registrerade partners är i behov av vård- och omsorgsboende ska, med hänsyn till skäligen levnadsförhållanden, paret beredas plats på samma avdelning eller i samma hus om det är deras önskan.

Det finns inte möjlighet att dela rum, utan var och en behöver ha ett enskilt beslut om vård- och omsorgsboende och ett eget kontrakt på boendet.